

Dünden bugüne her anımız, doğamızdan kaynaklanan ihtiyaçların giderilmesine odaklanmıştır. İhtiyaçlarımızı maddi ve manevi ihtiyaçlar olarak ayırmak mümkündür. Toplumsal yaşantı geçen her gün gelişir ve çeşitlenirken barınma, beslenme, sahip olma gibi maddi ihtiyaçların giderilmesine yönelik kaygılar, sevme, sevilme, kabul görme gibi manevi ihtiyaçların giderilmesine nazaran daha önemli hale gelmiştir.

Tüketim ekonomisinin de tetikleme ile maddi ihtiyaçların giderilmesine yönelik kaygılar zamanla manevi dünyamızı esir almaya ve sonucunda önce çevremizden sonra kendimizden kopmalar başlamıştır. Maddi dünyamızı zenginleştirmeye gayret ederken, manevi dünyamız her geçen gün biraz daha fakirleşmektedir. Bugünün dünyasındaki maddi önceliklerimiz, maalesef düne nazaran manevi dünyamızı kuşatmıştır. Yaşamdan aldığımız haz, maddi ihtiyaçlarımıza endekslenerek, manevi dünyamız bastırmakta ve doyunluğunu yitirmektedir.

Yaşadığımız karmaşık toplumsal hayatta bizlerin, eskilerin sahip olduğu manevi doyunluğa ve huzura sahip olmadığı yahut olamadığı bilimsel bir gerçektir. Çevremizden koparılmış, kabuğuna çekilmiş bireyler halinde iletişimsiz bir iletişim toplumunda, boşa geçen günler

tüketmekteyiz. Bu olumsuzluğu, en basit ve yalın hali ile ailemizde gözlemleriz. Eşimize, çocuklarımıza ve diğer aile bireylerimize yeterince zaman harcayamaz, onların sorunlarına hatta mutluluklarına beklendiği ölçüde paydaş olamayız. Büyüklerimizin geçmişteki yaşam düzenlerini eleştirmekle beraber gizli gizli o günlere nostaljik bir özlem duyarız. Onların yaşamlarına duyulan özlemin altında yatan ise aslında onların yaşamdan alabildikleri haz ve huzurdur. Kısacası o günleri bugünlerden farklı kılan o günün bireylerinin sahip olabildikleri manevi doygunluktur. Bu doygunluğu sağlayabilmek aslında pek de kolay değildir.

Eskilerin bir sözü vardır “Kol kırılır yen içinde kalır”. Bu söz, genel anlamı ile olumsuzlukların taraflar arasında saklı tutulmasını ifade eder. Ben bu söze bir anlam daha yüklemeyi severim. O da tarafların çatışmalarını kendi aralarında çözmelerine yönelik temennidir. Her iki anlamı ile de bu söz eskilerin manevi zenginliklerinin bir yansımasıdır. İçeriğindeki önerme “Çatışmanızı ele güne açık etmeden aranızda çözümleyin” dir. Gerçekten eskilere baktığınızda karı koca, kaş göz hareketleri ile birbirlerini idare eder, kavgalarını sağa sola açık etmeden kendi aralarında çözümler veya sineye çekebilirdiler. Burada öne çıkan, tarafların birbirlerine olan saygıları, sevgileri kadar çatışma idaresindeki başarılarıdır.

Ancak günümüz dünyasında toplumsal ve ekonomik şartlar, bireyleri kendilerinden ve eşleri de birbirlerinden uzaklaştırmakta, aile içi iletişimi engellemekte, eşlerin manevi dünyalarını daraltmakta, çatışma çözümüne yönelik yeteneklerini zayıflatmaktadır. Çatışma idaresinde gün geçtikçe daha da kötüye gitmekteyiz. Yaşantının karmaşıklığı içinde sorunlar da karmaşılaşmakta, yaşam tecrübemiz ortaya çıkan çatışmaların çözümünde yetersiz kalmaktadır. Çoğu zaman çatışmalarımızı idare etme başarısını gösteremeyip, çözüm üretmediğimizde bir aile büyüğümüze veya dostumuza müracaat eder, onun yardımını talep ederiz. Yardımını istediğimiz kişi informel (kuralsız) yaklaşımlarla sorunumuza çözüm üretme gayretine girer, hakem rolüne soyunur, kendince çözümler üretir ve bunu bizlere servis eder. Bu

çaba da genellikle (arabuluculuğa soyunan kişinin bakış açısının bizlerinkinden farklılığı ve getirdiği önerilerin kendi gerçekleri ile sınırlı olmasından dolayı) çatışmalarımızın giderilmesi için yeterli olmaz. İşte bu noktada bir uzmanın yardımına ihtiyaç duyarız.

Bahse konu olan uzman yardımı, çatışmanın seviyesine göre aile danışmanlığı yapan psikologlardan, aile arabulucularına hatta aile mahkemesi hâkiminin huzuruna kadar sürer gider. Eğer şanslı isek bu sürecin bir yerlerinde çözüm üretebilir yahut bizim için üretilmiş çözümü kabulleniriz.

Aile içi çatışmalara çözüm üretmek gayesinde olan aile danışmanlığı yerli yerine oturmuş, tanınan bir kurumdur. Uzman yardımı denildiğinde çoğumuz bu kurumu algılarız. Bir de yeni yeni gelişmekte olan aile arabuluculuğu kurumu vardır. Batıda yıllardır uygulana gelen, faaliyet alanı açısından aile danışmanlığı ile boşanma hukuku arasında bir yerde bulunan aile arabuluculuğu, boşanma sürecine girmiş veya girmek üzere olan eşlere hizmet verir. Sunulan hizmet, boşanmaya giden süreci yaratan çatışmaların tarafların ortak iradeleri ile çözümlenmesine yardımcı olmak, tarafların ortak çözümünün boşanma olması halinde ise boşanmaya giden yolu avukatlık meslek alanına müdahale etmeksizin etkin iletişim tekniklerini kullanarak düzenlemektir. Zira boşanma gerçekleşse bile taraflar arasındaki ilişki çoğu kez ve özellikle ortak çocukların mevcudiyeti halinde devam etmektedir.

Birincil olarak boşanma sürecindeki ve sonrasındaki ilişkinin barışçıl ve sağlıklı yürütülmesi, ikincil olarak boşanma ile taraflar arasında doğabilecek husumetin engellenebilmesi ve nihayet boşanmanın mal bölüşümü, nafaka, tazminat, velayetin dağıtımı gibi feri sonuçlarının, tarafların kendi aralarında önceden ve ortak kararları ile çözümlenebilmesi amaçlanmaktadır. Dikkat edilecek olursa sayılan amaçların ortak hedefi, taraflar arasındaki çatışmaların, gene tarafların ortak ve özgün iradeleri ile çözümlenmesidir. Arabuluculuk sürecinin tipik özelliği, süreç sonunda verilen nihai kararın tarafların ortak kararı olmasıdır. Aile arabuluculuğunda da bu tipik özellik kendisini hemen deşifre etmektedir.

Oysa boşanma yargılaması sürecinin sonunda ortaya çıkan karar, taraflarca sunulacak veya re'sen elde edilecek delillerin ışığında, mahkemenin objektif iradesi ile genel kurallara uygun olarak oluşmaktadır. Bir diğer ifade ile bu karar, üçüncü bir kişinin yani mahkemenin iradesinin ürünü olup taraf beklentilerini tatmin edememesi ihtimalini taşımaktadır. Taraf iradelerinin tatmin edilememesi, maddi ve manevi menfaatlerin karşılanamaması yani ihtiyaçların giderilememesi riskini taşımaktadır. Giderilemeyen ihtiyaçlar ise çatışmaların devamına yahut yeni çatışmaların doğumuna yol açmaktadır. Örnek vermek gerekirse ortak çocukla münasebetin düzenlenmesine dair kararların uygulanmasında velayet hakkı sahibi eş ile diğer eş arasında sonu cinayete biten çatışmalar yaşanabilmektedir.

Aile danışmanlığının desteklendiği ölçüde aile arabuluculuğunun da uygulamaya taşınmasında bireylerin olduğu kadar toplumun da menfaati bulunmaktadır. Aile arabuluculuğu hakkında, İstanbul ve Antalya da faaliyet gösteren birer şirket ve Ankara'da da 2007 yılında kurulan Alternatif Uyuşmazlık Çözümleri Derneği bulunmaktadır. Dernek bünyesinde aile arabuluculuğu hakkında araştırma, seminer ve söyleşiler düzenlenmekte ve gönüllü aile arabuluculuğu

programları yürütölmektedir.

Hamdi Can Ünsal

AUÇD Yönetim Kurulu Başkanı

//